

Югозападен университет „Неофит Рилски“, гр. Благоевград

СТАНОВИЩЕ

от

от доц. д-р Елка Георгиева Горанова, Катедра „Логопедия“, факултет по „Обществено здраве, здравни грижи и спорт“, професионално направление 7.4. Обществено здраве, за придобиване на научната степен „доктор“ по професионално направление 7.4 Обществено здраве, с кандидат Елисавет Леонидас Тсимпиду, Нов Български Университет, Департамент „Здравеопазване и социална работа“,

на тема: Изследване на връзките между комуникативните умения и училищното представяне на деца със слухови нарушения и учителските компетенции при прилагане на диференцирано обучение в приобщаваща учебна среда

Научен ръководител: доц. д-р Катя Дионисиева

1. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Дисертационният труд е посветен на актуален и значим проблем в областта на приобщаващото образование на деца със слухови нарушения, разгледан във взаимовръзка с комуникативното им функциониране, училищното представяне и професионалните компетентности на учителите.

Значимостта на изследването произтича от необходимостта приобщаващата образователна среда да осигурява не само физически достъп на учениците със слухови нарушения до общообразователното училище, но и пълноценен достъп до комуникацията, учебното съдържание и социалното взаимодействие. В този контекст диференцираното преподаване се разглежда като педагогически подход за адаптиране на образователния процес към индивидуалните потребности и възможности на учениците.

Научният интерес на разработката се определя от стремежа да бъдат разгледани във взаимовръзка комуникативните умения и училищното функциониране на учениците със слухови нарушения, от една страна, и подготовката и практиките на учителите за прилагане на диференцирано обучение, от друга.

Научно-приложната значимост се изразява във възможността резултатите да бъдат използвани за усъвършенстване на подготовката на педагогическите специалисти, планиране на диференцирани образователни стратегии и по-системно идентифициране на образователния риск при учениците със слухови нарушения.

2. Обоснованост на целите и задачите в дисертационния труд

Основната цел на емпиричното изследване е насочена към проучване на прилагането на принципите на диференцираното обучение при ученици със слухови нарушения във връзка със специализираното обучение на учителите, предоставено от Института по образователна политика към гръцкото Министерство на образованието.

Конкретните изследователски цели и хипотези са ориентирани към установяване на степента на приложение на диференцирани педагогически практики, влиянието на професионални характеристики на учителите и анализ на образователното функциониране на учениците със слухови нарушения.

Положително оценявам стремежа на докторанта да разгледа проблема на две взаимосвързани равнища – **професионалната подготовка и педагогическите практики на учителя и образователното функциониране на ученика**. Това създава предпоставки за комплексно интерпретиране на факторите, които подпомагат приобщаването на учениците със слухови нарушения.

Поставените цели и задачи като цяло са логически свързани с изследвания проблем и намират отражение в структурата на емпиричното проучване.

3. Съответствие между избраната методология и методика на изследване и поставената цел и задачи

Методологичният подход съответства в основната си част на поставените цели и задачи и позволява изследване както на педагогическите практики, така и на отделни аспекти от училищното функциониране на учениците със слухови нарушения.

За анализ на диференцираното преподаване е използван въпросник, разработен на основата на съществуващ валидиран инструмент и адаптиран към конкретния изследователски контекст. Изследвани са основни компоненти на диференцираното преподаване, сред които съдържание, процес, учебни ресурси, резултати, оценяване и управление на класната стая.

Особена практическа стойност има адаптирането на инструмента към конкретния езиков и образователен контекст - **S.I.F.T.E.R. (Screening Instrument for Targeting Educational Risk)**, чрез който се оценяват пет области на училищното функциониране – академични умения, внимание, комуникация, участие в учебните занятия и поведение.

Количествените данни са обработени чрез методи на описателната статистика и статистически методи за проверка на хипотези и установяване на значими различия и зависимости. Включването и на полуструктурирано интервю допълва количествените резултати с информация относно професионалните възприятия и практики на учителите.

Като цяло избраният методически инструментариум осигурява необходимата емпирична база за анализ на поставения проблем, като ограниченията на изследователския дизайн следва да бъдат отчитани при интерпретацията и обобщаването на резултатите.

4. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд съдържа резултати с научна и особено с научно-приложна стойност.

Приносен характер има комплексното изследване на взаимодействието между професионалната подготовка на учителите, прилагането на диференцирани педагогически практики и отделни показатели за академичното, комуникативното и социалното функциониране на учениците със слухови нарушения.

Научно-приложна стойност има използването и адаптирането на SIFTER към конкретния образователен контекст като структурирано средство за идентифициране на образователен риск. Практически значими са и резултатите относно приложението на различни компоненти на диференцираното преподаване – адаптиране на учебното съдържание, процеса, ресурсите, оценяването и организацията на учебната среда.

Принос представлява и сравнителното проучване на училищното функциониране на учениците във връзка с подготовката на техните учители. Получените резултати предоставят

емпирична основа за обсъждане на значението на специализираната подготовка на педагогическите специалисти за реализирането на приобщаващи образователни практики.

Оригиналният елемент на разработката може да бъде открит в **интегрирането в единна изследователска постановка на подготовката на учителя, диференцираните педагогически практики, структурираното оценяване на образователния риск и функционирането на учениците със слухови нарушения в конкретния гръцки образователен контекст.**

Приносите на труда имат потенциал за приложение както при подготовката и продължаващата квалификация на учителите, така и при планирането на подкрепа за учениците със слухови нарушения в приобщаваща учебна среда.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

По темата на дисертационния труд са представени **две самостоятелни научни публикации** на Елисавет Леонидас Тсимплиду, които са непосредствено свързани с основните направления на дисертационното изследване.

Първата публикация разглежда академичното представяне на ученици със слухови нарушения, оценено чрез S.I.F.T.E.R., във връзка с подготовката на учителите по диференцирано преподаване. Статията е публикувана през 2026 г. в *Ezikov Svyat (Orbis Linguarum)*, 24(2), 46–60. В представения списък е посочено, че изданието е рецензирано и индексирено в Scopus, EBSCO, DOAJ, Index Copernicus и ERIH PLUS.

Втората публикация е от 2025 г. и е насочена към изследване на диференцираните педагогически практики при ученици със слухови нарушения във връзка с обучението на учителите. Публикувана е в *International Journal of Educational Innovation*, 7(4), 92–102.

Публикациите са тематично свързани с дисертационния труд и представят съществени аспекти от неговата емпирична проблематика. Самостоятелното авторство позволява ясно идентифициране на научноизследователския принос на докторанта.

6. Мнения, препоръки и бележки

Наред с положителните качества на дисертационния труд могат да бъдат формулирани някои бележки и препоръки, които не намаляват неговата научна и научно-приложна стойност, а очертават възможности за методологично прецизиране и бъдещо развитие на изследването.

1. Дисертационният труд се характеризира до известна степен с нетрадиционна композиционна структура. Представянето на емпиричните резултати, тяхната интерпретация и съпоставянето им с данни от предходни изследвания на места се преплитат, вместо да бъдат ясно обособени в самостоятелни структурни раздели. По-ясното разграничаване на методология, резултати и дискусия би подобрило логическата последователност и би улеснило проследяването на връзката между получените емпирични данни и тяхната научна интерпретация.

2. В заглавието централно място заема връзката между комуникативните умения и училищното представяне, докато емпиричната постановка е в значителна степен ориентирана към подготовката на учителите и прилагането на диференцирано преподаване. При бъдещо развитие на изследването би било полезно SIFTER (който е учителски скринингов инструмент и където комуникацията представлява една от оценяваните области) да бъде допълнен с **директни стандартизирани логопедични методики за оценка на рецептивните, експресивните и прагматичните комуникативни способности.** По този начин ще се постигне още по-ясно концептуално съответствие между заглавието, основната цел, задачите и хипотезите.

3. Препоръчително е по-последователно аргументиране на приетото равнище на статистическа значимост. Резултати с $p > 0,05$, определени като значими при $\alpha = 0,10$ следва да бъдат интерпретирани предпазливо, особено при малка извадка и множество статистически сравнения.

4. Към оформянето на литературните източници могат да бъдат отправени някои технически и библиографски бележки:

- на стр. 13 при цитиране на (Schick et al., 2007; Hall et al., 2017) е написано „изпълнителните функции“, вместо „изпълнителските функции“;
- на стр. 60 - „асистивни технологии“, вместо асистиращи технологии;
- на стр. 88 - „инклузивни училища“, вместо „инклузивно преподаване в тези училища“
- броят на участниците с докторска степен е 1 - 10% ($n = 10$), а не 10;
- не е приложен напълно последователен принцип при представянето на чуждоезичната литература – част от авторските имена и заглавията са транслитерирани или преведени на български език, докато други са запазени на езика на оригинала. Установяват се и отделни неточности в библиографските данни на цитирани публикации. Препоръчително е библиографският списък да бъде уеднаквен съобразно избран международно признат стандарт и отделните записи да бъдат проверени спрямо оригиналните публикации и техните DOI.

Заклучение

Представеният дисертационен труд разглежда актуален и значим научен и научно-приложен проблем, свързан с приобщаващото образование на ученици със слухови нарушения. Разработката съчетава анализ на професионалната подготовка и диференцираните педагогически практики на учителите с оценка на важни аспекти от училищното функциониране на учениците.

Проведеното емпирично изследване предоставя резултати с практическа стойност за усъвършенстване на диференцираното преподаване и идентифицирането на образователния риск. Представените научни публикации са пряко свързани с тематиката и отразяват съществени аспекти от дисертационното изследване.

Формулираните бележки и препоръки се отнасят основно до границите на приложената методика и интерпретацията на част от резултатите и **не намаляват общата положителна оценка на дисертационния труд и неговата научно-приложна стойност.**

Въз основа на актуалността на разработения проблем и научно-приложните приноси давам положителна оценка на дисертационния труд на Елисавет Леонидас Тсимплиду и предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на докторанта образователната и научна степен „доктор“.

21.09.2026 г

доц. д-р Елка Горанова:.....